Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolf Mosse Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Henri Schalek, Alois Herndl M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger Anton Mezei Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séŭ 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LIII.

„Gazeta“ ese în fiă-care ḑi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., Pe treĭ lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe treĭ lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séŭ 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 163. | Braşovŭ, Vinerĭ 20 Iulie (1 Augustŭ) | 1890.

Din causa sf. sĕrbătorĭ de mâne, ḑiarulŭ nu va apăré până Sâmbătă séra.

Braşovŭ, 19 Iulie st. v.

Cu începutulŭ anului şcolarŭ 1890/91 se vorŭ conferi diferite stipendii, ca şi în alţĭ anĭ, atâtŭ la studenţĭ universitarĭ, câtŭ şi la studenţĭ din şcólele medii, fiă din fondurile archidiecesane şi diecesane ale ambelorŭ confesiunĭ, fiă din diferite fundaţiunĭ şi dela asociaţiunĭ.

E în adevĕrŭ mare nevoiă de a se da asemenea ajutóre tinerilorŭ noştri, căcĭ puţinĭ suntŭ acei părinţĭ, carĭ dispunŭ de mijlóce, ca sĕ-şĭ créscă copiiĭ anĭ îndelungaţĭ pe la şcólele dela oraşe, unde trebue sĕ staĭ totŭ cu banulŭ în mână, şi mai alesŭ pe la universităţĭ.

Sciindŭ decĭ, cu câte greutăţĭ şi jertfe ne crescemŭ tinerimea nóstră şcolară, cu câte încordărĭ ne formămŭ classa inteligentă, nu mai încape nicĭ o discuţiune, că la conferirea stipendiilorŭ trebue sĕ fimŭ fórte scrupuloşĭ.

Nu numai odată amŭ auḑitŭ ridicându-se plângerĭ, deşi nu atâtŭ în publicitate, că cei carĭ dispunŭ de împărţirea ştipendiilorŭ — negreşitŭ că nu pretutindenea — n'au fostŭ totdéuna cu totulŭ imparţialĭ, ci une-orĭ au fostŭ seduşĭ a ţiné sémă de o recomandaţiune orĭ alta, orĭ de alte consideraţiunĭ şi póte chiar de hatîrurĭ, conferindŭ stipendii nu tinerilorŭ celorŭ mai lipsiţĭ de mijlóce şi dintre aceştia celorŭ mai vrednicĭ— prin purtarea lorŭ morală şi prin strădania şi capacitatea lorŭ în ale învĕţămêntului—de a fi împărtăşiţĭ de asemenea ajutóre.

Nu-i vorbă, din norocire maioritatea tinerilorŭ noştri îşĭ facŭ datoria conscienţiosŭ, îşĭ termină studiile cu succesulŭ doritŭ şi corĕspunḑĕtorŭ jertfelorŭ făcute cu dênşii, dér în totŭ casulŭ, pentru noi, carĭ Dumneḑeu scie cu câtă trudă amŭ adunatŭ puţinele fondurĭ de ajutorare, e de cea mai mare importanţă, ca nicĭ unŭ crucerŭ sĕ nu se dea fără a aduce folosŭ.

Ce-i dreptŭ, s'a pututŭ înşela în unele casurĭ omulŭ, conferindŭ stipendii unorŭ tinerĭ, moralĭ şi capabilĭ, carĭ promiteau multŭ, dér carĭ în urmă, influinţaţĭ de viéţa neastêmpĕrată de oraşe, de mediulŭ socialŭ, în care au ajunsŭ, au fostŭ aduşĭ în posiţiă tristă de a nu-şĭ puté ajuta, cu totŭ stipendiulŭ avutŭ.

Dér pentru casurĭ de acestea suntŭ mijlóce de îndreptare, de abatere a rĕului, e controlulŭ severŭ, ce e absolutŭ necesarŭ a se esercita, nu numai din anŭ în anŭ, nicĭ din semestru 'n semestru, ci mai desŭ, celŭ puţinŭ din trei în trei lunĭ.

Nu totŭ aşa stă lucrulŭ, când stipendiulŭ se conferă după recomandaţiunĭ nechiămate, după diferite consideraţiunĭ nevalabile, după hatîrŭ. Aci cu greu se póte înlătura rĕulŭ, cu totŭ controlulŭ ce s'ar esercita, căcĭ în casŭ când ar da controlulŭ resultate nefavorabile pentru tînĕrŭ, aceleaşĭ influinţe stricăciόse se vorŭ pune la mijlocŭ şi rĕulŭ va continua a dura.

De aceea, cei carĭ suntŭ puşĭ în fruntea administraţiunii fondurilorŭ de ajutorare cu stipendii au cea mai sacră datoriă, de a fi lipsiţĭ de patima parţialităţii orĭ a hatîrului, de a da stipendiile tinerilorŭ în adevĕrŭ lipsiţĭ de mijlóce, dér capabilĭ şi străduitorĭ, luândŭ informaţiunĭ dela locurile competente, în prima liniă dela direcţiunile şcólelorŭ, şi de a esercita în timpulŭ anului şcolarŭ celŭ mai severŭ controlŭ atâtŭ din punctŭ de vedere alŭ învĕţămêntului, câtŭ şi din punctŭ de vedere alŭ sentimentelorŭ lorŭ românescĭ.

Numai în modulŭ acesta ne vomŭ forma o tinerime cu cunoscinţă de carte în adevĕrŭ seriósă şi temeinică, care pusă, de esemplu, în serviciulŭ scólelorŭ nóstre, pe catedră, ne va fi de celŭ mai mare folosŭ pentru crescerea şi educaţiunea morală, intelectuală şi naţională a copiilorŭ noştri.

Necesitatea episcopatului românŭ în Macedonia.

In numĕrulŭ de Marţĭ alŭ „Gazetei Transilvaniei“, vorbindŭ despre resolvarea cestiunei episcopatului bulgarŭ în Macedonia, amŭ ḑisŭ, că e rêndulŭ ḑiarelorŭ din România, ca sĕ se ocupe cu cestiunea episcopatului românŭ în Macedonia.

Vedemŭ acum, că „Românulŭ“ deja totŭ în numĕrulŭ de Marţĭ se şi ocupă în articululŭ sĕu de fondŭ de acéstă cestiune importantă, ḑicêndŭ între altele:

Grecii au şcóle şi bisericĭ naţionale în Turcia.

Bulgarii, carĭ aveau numai şcóle, au astăḑi şi biserică bulgăréscă.

In virtutea cărorŭ drepturĭ?

In virtutea dreptului celui mai sfântŭ: suntŭ sate, suntŭ ţinuturĭ unde trăescŭ şi muncescŭ Bulgarĭ, unde trăescŭ şi muncescŭ Grecĭ. Aceştia ţinŭ, au dreptulŭ sĕ 'nveţe mai departe limba, ce au suptŭ odată cu laptele mumei, şi sĕ se închine lui Dumneḑeu aşa cum este obiceiulŭ ţĕrei lorŭ.

Astfelŭ fiindŭ, Românii macedonenĭ, atâtŭ de numeroşĭ în raportŭ cu n-rulŭ celorlalte douĕ naţionalităţĭ, Românii pentru ce, pe lângă şcólele lorŭ, nu şĭ-ar avé înalte autorităţĭ religióse, confesionale, întocmai cum au, cu învoirea Sultanului, Grecii şi Bulgarii?

Étă o întrebare fórte firéscă şi adĭ fórte actuală prin deslegarea dată de Sultanŭ cestiunei episcopilorŭ bulgarĭ din Macedonia, şi mai cu sémă prin neînţelegerile la carĭ lipsa de episcopĭ românĭ într'una dă nascere.

In „*Voinţa Naţională*“ de Joi séra era o corespodenţă din *Perivole* (Macedonia) în care se vorbia de o bătaiă sdravănă, dér fórte dréptă, suferită din partea femeilorŭ române macedonene, de către trimisulŭ episcopului grecŭ, care trimisŭ venia sĕ'nchidă biserica pe cuvêntulŭ, că preotulŭ localŭ, Dimitrie Constantinescu, nu slujesce pe grecesce, ci pe românesce.

Cei doi Turcĭ armaţĭ cu pistóle, carĭ însoţiau pe trimisulŭ episcopului, fuseseră desarmaţĭ de bărbaţĭ, ér femeile îşĭ luaseră pe sémă pe bărbosulŭ arhimandritŭ, a cărui barbă a dispărutŭ cu desĕvêrşire, când voia sĕ 'nchidă biserica şi sĕ ia cheia la dênsulŭ.

Faptulŭ vorbesce de sine. E unŭ avisŭ din cele mai elocinte. Bine ar fi, ca sĕ nu se pérdă din vedere.

Pentru-ce decĭ nu s'ar crea episcopate române în Macedonia, carĭ sĕ ajute moralminte şcóla română, întocmai cum episcopatele grecescĭ şi episcopatele bulgare ajută şi vorŭ ajuta şcólele grecescĭ şi bulgărescĭ?

Va striga Patriarchatulŭ grecescŭ din Constantinopole, după cum strigă şi acum, în contra creărei a unuia séu douĕ episcopate române, — dér Inalta Pórtă, care de multŭ e obicĭnuită cu prefăcutele spaime religióse ale Patriarchului Byzanţei, s'ar face că nu le aude şi ar decreta atâtŭ pentru Românĭ, câtŭ şi pentru Serbĭ o mĕsură asemenea celei cu episcopii bulgarĭ.

După cum *iradelele* imperiale au datŭ o fiinţă legală episcopatelorŭ, grecescŭ şi bulgarŭ, totŭ astfelŭ o *iradea* ar da fiinţă şi unuia séu douĕ episcopate române, instituite acolo, unde centrele române suntŭ mai vii, mai numĕróse?

Supunemŭ acéstă întrebare amicilorŭ Macedoniei din România liberă şi înşişĭ Macedonilorŭ, şi repeţimŭ că pentru şcólă acolo Biserica română ar fi de mare folosŭ.

Sĕ fiă episcopĭ grecĭ, sĕ fiă episcopĭ bulgarĭ, dér sĕ fiă şi episcopĭ românĭ, pentru ca balanţa între naţionalităţĭ sĕ fiă totŭ-déuna dréptă.

Deslegarea unei asemenea cestiunĭ nu ar fi grea. Sultanulŭ şi consiliarii sĕi au probatŭ şi probéză, că înţelegŭ adevĕratele interese ale imperiului otomanŭ.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

(3)

Gramatica Latină

de

Domnulŭ Lazarŭ Şăineanu.

7) Dér culmea cutezanţei o găsesce d-nu Şăineanu în faptulŭ, că eu, „unŭ parasitŭ, care trăiescŭ *dela* munca altora, care n'am contribuitŭ, după d-sa, nicĭ la vulgarisarea limbelorŭ clasice, nicĭ n'am publicatŭ vr'o lucrare óre-care, sĕ aruncŭ prafŭ *înaintea* ochilorŭ d-sale, imputŭ erorĭ de românesce d-sale, care se mândreşce a o spune de unŭ *şirŭ de anĭ scruteza fasele trecute şi actuale* ale graiului românŭ“, etc., etc. După acestŭ exordiu ditirambicŭ transcrie următórele greşelĭ, relevate în critica mea: *înaintea a douĕ consóne, apele sunsŭ frigurόse, tóte trele genurĭ, dela presintele se formeză....., fii şi copii* (în locŭ de fiiĭ şi copiiĭ), *aripa stângă* **luptă** *cu duşmanulŭ.*

„Desfidŭ pe d-nu Barbu“, continuă ilustrulŭ filologŭ, „a'mĭ arăta *equivalenţa reală* a acelorŭ erorĭ!“ (!)

Fiindcă equivalenţa reală a acelorŭ erorĭ nu póte fi decâtŭ *alte erorĭ*, mărturisescŭ cu părere de rĕu, că nu potŭ urma acestei mândre desfiderĭ. Décă însĕ d-nu Şăineanu înţelege altŭ-ceva prin aceste cuvinte, îlŭ rogŭ sĕ bine-voiască a 'mĭ oferi putinţa d'a-lŭ pricepe. Vastele cunoşcinţe ale d-sale în materiă de limbă română le potŭ aprecia toţĭ Românii, carĭ cunoscŭ, mai bine de câtŭ d-sa, întrebuinţarea articulului, nuanţa de sensŭ între *luptŭ* şi *mĕ luptŭ*, între *rece* şi *frigurosŭ.* Inzadarŭ geniulŭ speculativŭ şi talentulŭ sĕu nativŭ vorŭ cerca sĕ introducă în limba română inovaţiunĭ exotice şi nesărate, ca apa frigurósă séu căldurósă.

Şi fiind-că limba nóstră refusă d'a gusta din apa d-sale frigurósă, d-nu Şăineanu se năpustesce asupra transilvănenilorŭ, carĭ stăruindŭ, în ciuda d-sale şi a Ungurilorŭ, a păstra în şcólă şi la vatră neştirbitŭ tesaurulŭ limbei străbune, suntŭ după părerea d-sale, elementulŭ celŭ mai recalcitrantŭ barbarismelorŭ şi schimonositurilorŭ limbei*).

Décă d-sa va persista pe acéstă cale a invenţiunilorŭ, are sĕ se mai plângă multŭ timpŭ, că „Românii din tóte trele unghiurĭ dela *muntele* până la *valea* nu vorŭ sĕ se adape din *zăcăşita* lui învĕţătură şi nu se lasă sĕ li-se arunce prafŭ *înaintea* a amen*doi* ochĭ a lorŭ, nevoindŭ sĕ bea apă *frigurósă* şi sĕ traéscă *dela* munca d-lui.“

Sĕrmană limbă românéscă, pe ce mânĭ ai ajunsŭ!

8.) Dér sĕ lăsămŭ aceste lucrurĭ hazlii, pe care d-nu Şăineanu le-a strânsŭ într'o seriă de anĭ de cea mai stăruitóre muncă. şi sĕ ne întórcemŭ la eresia domniei-sale cea mai absurdă şi mai ridiculă, care mai multŭ decâtŭ celelalte este în stare a ne oferi mĕsura spiritului sĕu de probitate ştiinţifică şi a competenţei sale în materiă de filologiă.

La pag. 39 a gramaticei se citesce între cuvintele ce precedŭ versiunea, următórele:

ante înainte
Christus-i Christŭ
natus-us nascere.

Şi mai josŭ în esemple urmeză complexulŭ vorbelorŭ: *ante Christum natum.* Nu mai încape îndoială, că autorulŭ gramaticei îşĭ închipueşce, că *natum* din acelŭ complex de vorbe este unŭ substantivŭ de declinarea IV: altmintrelea pentru-ce ar figura între vorbele ce precedŭ versiunea acelŭ substantivŭ de declinarea IV, acele forme substantivale, care nu se citescŭ în tótă latinitatea clasică; şi cum şi-ar permite autorulŭ a pune, înainte de învĕţarea conjugărilorŭ, unŭ exemplu de aplicarea conjugaţiunii III neregulate, încărcatŭ şi de dificultăţĭ sintactice neexplicate?

Spre a atrage o mai seriósă luare aminte a autorului asupra acestei erorĭ şi asupra raportului sintacticŭ dintre *Christum* şi *natum*, am formulatŭ asupra acestui punctŭ o observaţiune în terminĭ, pe care mi'i impunea gravitatea casului. Din rĕspunsul d-lui Şăineanu constatŭ cu multă părere de rĕu, că d-sa nu numai că stăruesce chiar şi acum în acea eresiă, dér se încércă a o susţiné cu argumente.

Pentru ca ómenii competenţĭ pe terenulŭ limbei latine sĕ pótă judeca în cunoscinţă de causă, reproducŭ ceea ce scriam în critica gramaticei:

„Cu tóte că mai aveam multe de spusŭ, multe lucrurĭ, cari puteau servi autorului la o a doua ediţiune, — dér când d-sa dă scolarilorŭ vorbe plăsmuite, carĭ nu se citescŭ în tótă latinitatea clasică, ca *natus-us*; când d-sa nu cunósce usulŭ participiului în unire cu unŭ substantivŭ (ca s. e. *post captam Troïam)* şi când face dintr'unŭ verbŭ unŭ substantivŭ de declinarea IV, fără sĕ observe, că în casulŭ acesta nu se póte explica acusativulŭ *Christum*, atuncĭ sĕ mi-se permită a curma orĭ-ce discuţiune“.

---

*) In adevĕrŭ, că noi Ardelenii n'amŭ avé curagiulŭ sĕ-lŭ punemŭ pe d-lŭ Şăineanu nicĭ dascălŭ sătescŭ, necum profesorŭ la unŭ gimnasiu. Şi étă pentru ce: cu limba d-sale, care póte fi hahaméscă, dér nu românésca, şi cu esemplele d-sale de patriotismŭ, care érăşĭ póte fi hahamescŭ, dér nu românescŭ, ar fi cea mai periculósă unéltă de maghiarisare a copiilorŭ noştri. Étă de ce Transilvănenii suntŭ recalcitranţĭ limbei românescĭ a d-lui Şăineanu, precum şi patriotismului sĕu. — Red.

DIN AFARĂ.

Concentrărĭ de trupe rusescĭ.

Din Basarabia i-se scrie „Românului“, că în jurulŭ Benderului, Chișineului și Chievului suntŭ concentrate numeróse trupe rusescĭ. In dilele trecute tóte acele trupe au fostŭ inspectate de intendentulŭ generalŭ Șavartzov însoțitŭ de unŭ generalŭ de divisiă. Numeróse comande de cantitățĭ marĭ de grâu, orzŭ, ovĕsŭ și fênŭ se facŭ pe la diferițĭ întreprindĕtorĭ din Basarabia.

Unŭ nou imperiu.

„Standard“ află din Petersburgŭ, că în timpulŭ visitei împĕratului germanŭ la curțile din Copenhaga și Christiania s'au făcutŭ importante combinațiunĭ politice și a fostŭ din nou atinsă vechia ideiă d'a se întemeia o Scandinaviă mare, care sĕ cuprindă Svedia, Norvegia, Danemarca și fostele provincii svedice ale Finlandeĭ. Ținêndŭ sémă de acéstă scire, apare de totŭ importantă hotărîrea Țarului d'a nu visita în anulŭ acesta Copenhaga.

SCIRILE DILEI.

Cununia archiducesei *Maria Valeria* cu archiducele *Franciscŭ Salvatorŭ* s'a sĕvĕrșitŭ astădĭ, Joi, în 31 Iulie n. în Ischl. Archiducii, miniștrii, somitățile militare și civile, și demnitarii curțiĭ au plecatŭ erĭ la Ischl ca sĕ asiste la cununiă.

***

„**Maghiarisarea Reșițeĭ**“!! „Pester Lloyd“ spune, că „reuniunea pentru lățirea limbeĭ maghiare în Reșița“ a adusŭ lucrulŭ acolo, că adĭ în Reșița, unde mai nainte se vorbia numai nemțesce și românesce, ér unguresce numai de funcționarĭ, mai în tóte familiile se vorbesce unguresce, până și în cele emigrate din Boemia. In șcólele susținute de reuniune se pune deosebitŭ pondŭ pe învĕțarea limbeĭ unguresci și în grădina de copii a reuniunei li-se vorbesce esclusivŭ copiilorŭ numai unguresce. Societatea căii ferate austro-ungare sprijinesce cu banĭ acéstă reuniune.

Așa ne spune fóia din Pesta. Las' că privimŭ totŭ lucrulŭ ca o reclamă ridiculă, dér întrebămŭ pe Românii din Reșița: ce dicŭ la calumniile ce li-le aduce reuniunea din vorbă prin fóia perciunațiĭlorŭ din Pesta, că suntŭ în ajunŭ d'a-șĭ lĕpăda limba și cu ea naționalitatea și legea lorŭ românéscă? N'ar fi timpulŭ, ca în familiile lorŭ sĕ'nceteze a mai rosti vorbă ungurésca?

***

Cale ferată nouă. Ministrulŭ ung. de comerțŭ a fixatŭ pertractarea asupra acordării concesiunilorŭ pentru construirea căiĭ ferate vicinale Sibiiu-Tălmaciu-Avrigŭ și continuarea ei dela Avrigŭ la Făgărașŭ, pe diua de 7 Augustŭ n. Pertractarea se face în ministeriulŭ de comerțŭ.

***

Fabricĭ in Ardealŭ. Fabrica de celulosă înființată în Turda de firma vieneză Schöller va începe în Noemvre a funcționa. In comuna Comlĕu din Treiscaune a înființatŭ firma de lemnăriă Morpurgo și Comp. din Triest, în unire cu firma David Horn din Pesta, unŭ ferĕstrĕu mare de lemne, care se va deschide în dilele acestea. Intreprindĕtorii construescŭ și o cale ferată de 23 chilometri lungime din pădure până la ferĕstrĕu.

***

Incercare de a răpi. Din Oedenburg află „Pester Lloyd:“ Cântăreța de operete Emilia Pojor își dase fetița acum vre-o 4—5 anĭ în mănăstirea Ursulinelorŭ de acolo. In dilele trecute mama vru sĕ-șĭ ia din mănăstire fata, care acum e de 16 anĭ, dér acésta înveninată de spiritulŭ din mănăstire, refusă a merge după mamă-sa, dicêndŭ, că „actrițele nu ducŭ viéță onestă și că s'a hotărîtŭ sĕ trăiéscă 'n mănăstire, sĕ se facă călugăriță.“ Călugărițele cu superióra lorŭ încuragiau pe fată în pasulŭ ei. Mama fetei atrase călugărițelorŭ luarea aminte asupra urmărilorŭ, ce arŭ resulta de aci pentru mănăstire, și cerŭ energicŭ sĕ-i dea fata, ceea ce se și întêmplă după scene violente. A doua di Emilia Pajor plecă cu fata la B. Füred. Dér aci o aștepta altă surprindere. După vr'o două dile veni în Füred o amică a fetii din mănăstire, anume Maria Bragats, însoțită de o călugăriță, ca sĕ răpéscă fata. Alesĕră o óră, în care mamă-sa era ocupată la teatru, și isbutiră sĕ fugă cu fata. Dér curêndŭ se descoperĭ absența fetei și o patrulă de gendarmĭ prinse pe fugarele și le aduse îndĕrĕtŭ după câteva óre la Füred. De aci se telegrafiă la Oedenburg, întrebându-se décă a dispărutŭ o fată din mănăstirea de acolo. Directorulŭ poliției se duse în mănăstire și superióra, cuprinsă de spaima morții, îlŭ rugă ferbinte sĕ-i dispună liberarea călugăriței ei și a amicei fetei Pajor, „deóre-ce Bragats a plecatŭ din propriulŭ ei îndemnŭ și cheltuielile călĕtoriei i-le-au suportatŭ fetele din mănăstire.“

***

Marcarea biletelorŭ de cale ferată. Pe viitorŭ se vorŭ marca, înainte de folosire cu data dilei și biletele de călĕtoriă cu cupóne și limitrofă. In salele de așteptare și pe perónele stațiilorŭ numai cei cu bilete de călĕtoriă orĭ de peronŭ, dér marcate, potŭ sta. Marcarea se face în stațiunile mai micĭ la cassa de bilete, în stațiunile mai marĭ la portarŭ.

***

Mĕsură vrednică de imitatŭ. O servitóre, pe care stăpânii o lăsaseră acasă cu copilulŭ lorŭ, pentru ca sĕ pótă merge la jocŭ, lăsă timpŭ de două óre copilulŭ singurŭ acasă. Poliția a pedepsit'o cu optŭ dile arestŭ.

***

Omorŭ. Locuitorulŭ Ionŭ Boldurŭ din Vormaga. comit. Hunedóre, își duse în 21 Iulie vacile în păduricea numită „poiana“. Nevenindŭ séra acasă, fù căutatŭ și găsitŭ omorîtŭ în modŭ îngrozitorŭ. Gendarmii au arestatŭ în Hărău pe unŭ individŭ, care pe timpulŭ sĕvêrșirei omorului era ocupatŭ pe o holdă de cucuruzŭ în apropiere și apoi dispăruse.

***

La universitatea din Clușiu va ține profesorulŭ Dr. Hugo Meltzl prelegerĭ de literatura francesă și englesă.

***

Focŭ. In Orăștiă au arsŭ 17 case, edificii laterale și șurĭ pline, cu care ocasiune au peritŭ în flacărĭ multe animale.

***

Posturĭ de servitorĭ poștalĭ cl. II în circumscripțiunea direcțiunei postale și telegrafice din Sibiiu, cu léfa de 300 fl. pe anŭ, 60 fl. banĭ de locuință și uniforma de oficiu. Petițiile se adreséză până la 10 Septemvre n. direcțiunei numite.

***

Vagonŭ aprinsŭ. La trenulŭ, ce a plecatŭ la 28 Iulie diminéța la 5 óre din Esseg, s'a aprinsŭ aprópe de Banyavar unŭ vagonŭ prin scânteĭ dela locomotivă. In vagonŭ se aflau mai multe femeĭ și unŭ bărbatŭ. Femeile, cuprinse de spaimă, căcĭ foculŭ pĕtrunse și în interiorulŭ vagonului, fără a fi observatŭ de personalulŭ trenului, începură a striga cumplitŭ, ba una din ele leșină. Bărbatulŭ cu periculŭ vieții, căcĭ trenulŭ mergea înainte, se suì prin ferêstra vagonului pe coperișulŭ acestuia sĕ tragă de funia dela semnalŭ. Spre mirarea luĭ însĕ, nu era nicĭ o funiă. Atuncĭ începŭ a striga din rĕsputerĭ, până ce în fine conducĕtorulŭ locomotivei, observândŭ periculŭ, oprì trenulŭ. Foculŭ a fostŭ apoi stinsŭ.

Intêmpinare.

(In causa gimnasiului din Beiușŭ.)

(Fine).

După acéstă scurtă digresiune, trecŭ la a doua învinuire, și dechiarŭ cu tótă resoluțiunea, că eu nu am oferitŭ nicĭodată gimnasiulŭ spre a trece în posesiunea statului, nu am oferitŭ nicĭodată limba maghiară ca limbă de propunere, măcarŭ sĕ fi afirmatŭ acésta despre mine chiar Prea Sânția Sa Domnulŭ Episcopŭ, mistificatŭ și sedusŭ negreșitŭ de vr'unulŭ din consiliarii sĕi. — Publice-se și arete-se măcarŭ și numai unŭ petecŭ de hârtiă dela mine, din care ar resulta, că așĭ fi avutŭ cu cineva pertractărĭ de natura celorŭ imputate. E și absurdŭ a presupune, că în timpurile mai bĕtrâne, când déră eu trebuiam sĕ fiŭ dintre cei mai tinerĭ în gimnasiu, așĭ fi pututŭ face oferte despre lucrurĭ, de carĭ eu nu dispuneam, ci numai patronatulŭ, și că s'ar fi aflatŭ vr'unŭ organŭ atâtŭ de naivŭ alŭ guvernului, ca sĕ demită în pertractărĭ de acelea cu unŭ simplu profesorŭ.

Mai atingŭ una dintre obiecțiunile private, că învinuirea asupra mea s'ar deriva póte de acolo, că voiu fi fostŭ notarŭ consesualŭ pe timpulŭ, când se vorŭ fi făcutŭ tentative a pacta cu guvernulŭ, și rĕspundŭ categoricŭ, că atâtŭ după programele gimnasialĭ, câtŭ și după protocólele consesualĭ, eu am fostŭ notarŭ numai într'unŭ 'anŭ sub prodirectoratulŭ lui G. Krausz, sub care nu sciu sĕ se fi făcutŭ atarĭ încercărĭ, déră cu care eu și alții dintre colegĭ am avutŭ cele mai marĭ neplăcerĭ, că nu ne-amŭ învoitŭ a primi prin decisiune consesuală limba maghiară, ca limbă protocolară în loculŭ celeĭ latine de până atuncĭ. Acelŭ directorŭ superiorŭ a fostŭ, care a propusŭ la guvernŭ sĕ introducă la noi istoria, geografia și filosofia în limba maghiară și după-ce s'a primitŭ de patronatŭ istoria și geografia — bagŭ sémă după d. L. M. totŭ sub împrejurările cele mai favorabile — n'a încetatŭ a solicita la guvernŭ executarea proiectului sĕu de mai nainte și cu respectŭ la filosofiă. Ecă câteva pasagie din protocolulŭ așternutŭ Ordinariatului diecesanŭ în Aprilie 1878 mai totŭ după conceptulŭ meu:

„Dela unŭ timpŭ încóce se atacă acușĭ pe față, acușĭ pe ascunsŭ, atâtŭ caracterulŭ românescŭ, câtŭ și esistența gimnasiului nostru. Așa este sciutŭ, că direcțiunea scolară superioră a districtului Oradanŭ, sub pretextulŭ de bunăvoință pentru propășirea tinerimei nóstre române, încă în anulŭ 1875 a proiectatŭ la înaltulŭ ministeriu alŭ instrucțiunei publice, ca geografia, istoria și filosofia sĕ se propună la noi în limba maghiară cu scopŭ de a facilita învĕțarea acestei limbĭ. Acestŭ funestŭ proiectŭ s'a comunicatŭ pe calea patronatului cu directorulŭ gimnasialŭ cerêndu-i-se opiniunea motivată.

„Precum aflămŭ din actele gimnasialĭ, directorulŭ de atuncĭ*) în represențațiunea sa către patronatŭ a rĕsfrântŭ argumentațiunile direcțiunei superióre și

*) Scriitorulŭ acesta era Teodorŭ Kováry, Prepositulŭ de astădĭ, căruia printr'o rară mistificare i-se face imputarea a fi oferitŭ limba maghiară ca limbă de propunere.

Afirmam prin urmare și afirmŭ și astădĭ, că vorbele *natus-natŭs*, că aceste forme substantivale nu se înțelescŭ în tótă latinitatea clasică, și desfidŭ pe orĭcine a-mĭ arĕta unŭ locŭ în autorii clasicĭ latinĭ, care sĕ conțină vorbele *natusnatŭs*. Tocmai pentru acésta credeam și credŭ, că este puținŭ pedagogicŭ a da scolarilorŭ începĕtorĭ de învĕțatŭ vorbe plăsmuite de filologĭ, anume pentru explicarea unorŭ forme existente.

Dér nu aci este nodulŭ cestiunii. Monstruositatea erorii este, că ilustrulŭ latinistŭ crede, că *natum* din complexulŭ vorbelorŭ *post Christum natum* este unŭ substantivŭ de declinarea IV (!) Și ca sĕ probeze acésta, éta cum procedéză:

Mai ântêiu, pentru că frasa mea citată mai susŭ era în întregimea sa inatacabilă, o ciuntesce și reproduce din ea numai partea următóre, care isolată de restŭ presenta mai puțină resistență:

„Când se dă școlarilorŭ vorbe plăsmuite, care nu se citescŭ în tótă latinitatea clasică, ca *natus-us*, atuncĭ sĕ mi-se permită a curma orĭ-ce discuțiune“.

După-ce executŭ acéstă operațiune, iute alérgă la dicționarulŭ lui Freund, pe care d-sa îlŭ ia dreptŭ autorŭ clasicŭ și citéză cu o trufașă și fariséică convingere următórele:

„*Natus-us* m. naissance, âge, années: homo magno natu (Livius), filius maximo natu (Nepos), animus gravior natu (Terentius)“... Apoi urméză cu grațiositățile obicĭnuite.

Fiind-că îmĭ cunoscŭ omulŭ și fiind-că eram pe deplinŭ convinsŭ, că acele vorbe puse de d-sa în gramatică, adecă *natus-natŭs*, nu se găsescŭ în tótă latinitatea clasică, am căutatŭ sĕ mĕ convingŭ la fața loculuĭ de fidelitatea reproducerii. Și nu m'am miratŭ de locŭ aflândŭ, că d. Șăineanu denaturândŭ textulŭ își reluase meseria pseudapografică și suprimase câteva cuvinte, care îlŭ pré incomodau. Ecă textulŭ lui Freund în traducere:

„*Natus-us* se întrebuințéză numai în ablativ“, apoi urméză exemplele reproduse de d. Șăineanu, prin care se confirmă întrebuințarea acestei vorbe într'o singură formă *natu*.

Chiar în marele lexiconŭ alŭ lui Forcellini nu se tratéză de locŭ *natus-us*, ci numai vorba *natu*, unde se dice: *hic solus casus in usu est* (numai acestŭ casŭ e în *us*.)

Acuma lucrulŭ se limpedesce. Décă însușĭ Freund, autoritate invocată de d. Șăineanu, declară că nu există în latinitate *natu-us*, decâtŭ numai dóră vorba *natu*, cum ar mai pute exista o altă formă substantivală *natum* și anume ca acusativŭ alŭ declinăriĭ IV? Dér atuncĭ ce sĕ fiă acelŭ natum, se întrebă póte iubitŭ ilustrulŭ filologŭ. Limba latină are multe particularitățĭ, pe care domnia-sa nu le cunósce, și nu e loculŭ aci sĕ se facă d-lui Șăineanu o lecțiune despre întrebuințarea participiului. Acéstă expunere a mea o credŭ suficientă pentru a îndupleca pe d. Șăineanu, ca la o analisă a complexului *post captam Troiam* sĕ nu ia *captam* dreptŭ unŭ substantivŭ *capta-ae*.

Din tóte acestea se constată, că noulŭ latinistŭ, pentru ca sĕ pótă susține o absurditate, a separatŭ o parte din nexulŭ afirmațiunii mele și, mutilândŭ textulŭ dicționarului lui Freund, isbuti a-șĭ forma unŭ argumentŭ amăgitorŭ. Acestea suntŭ tóte punctele, asupra cărora autorulŭ gramaticei bine-voiesce a-mĭ rĕspunde. Argumentele, de care s'a servitŭ în întréga sa întêmpinare, suntŭ, precum s'a demonstratŭ în de-ajunsŭ, basate parte pe falsificărĭ de texte și pe quì-pro-quo-urĭ naive, parte pe nesciința limbelorŭ latină și francesă..... dér mai alesŭ pe cuvinte injuriόse, insolente. Cetitorii meĭ vorŭ judeca pe partea cuĭ se află dreptatea și probitatea.

Deși d. Șăineanu nu rĕspunde la cele mai multe și mai însemnate din obiecțiunile mele, mai alesŭ la cele relative la planŭ, execuțiune și metodă, totușĭ, fiind-că la începutulŭ întêmpinăriĭ sale taxéză argumentațiunea mea de halucinațiune, nevoindŭ sĕ recunóscă decâtŭ 3 erorĭ în tótă gramatica sa, voiu enumĕra numai unele erorĭ, care se potŭ resuma sub o formă mai simplă, pentru ca ómenii competențĭ sĕ judece.

D. L. Șaineanu afirmă:

1) Că începutulŭ primei orațiunĭ catilinare trebue cetitŭ: Quousque, tandem, Catilina, **abutĕre (= abutĕris)** patientia nostra.

2) Că din mai bine de 50 greșelĭ de cantitate întâlnite de mine numai 3 nu suntŭ halucinațiunĭ, dintre care 2 le aruncă în spatele tipografului și pentru una ia d-sa rĕspunderea.

3) Că *mille* se declină și la singularŭ.

4) Că *ducenti*, *trecenti* suntŭ nedeclinabile.

5) Că Romanii pronunțau ancipita și lungŭ și scurtŭ *în aceiașĭ timpŭ*.

6) Probéză atâtŭ prin regule, câtŭ și prin paradigmă, că genetivulŭ de la *senex* este *senium*.

7) Că există forme ca *moneeban*, *moneebo*, *moneens*,

8) Că *laetor* însemnéză înveselescŭ, *ubĭque* pretutindenĭ, *plerumque* fórte adesea, *pugno* și *dimico* luptŭ, *appropinquo* apropiu, *super coenam* după cină, *ubi* îndată, *ultra* dincolo, *infra* josŭ, *mentior* menționezŭ, pomenescŭ, *servo-are* servescŭ, *con-*

basându-se pe principiile de didactică, de dreptate și de echitate, a opinatŭ, ca sĕ nu se întroducă limba maghiară pentru studiile respective.**) Patronatulŭ, din rațiunĭ, care nĭ-au rĕmasŭ necunoscute, pare că nu a luatŭ în considerațiune opiniunea directorului, ci a adoptatŭ partea cea mai mare din proiectulŭ direcțiunei superióre, precum se vede de acolo, că încă în decursulŭ aceluiașĭ anŭ s'a ordonatŭ, ca geografia și istoria sĕ se propună în limba maghiară."

„Corpulŭ profesoralŭ a fostŭ obligatŭ sĕ se acomodeze ordinațiunei respective după ḑisa: εἶκε τῇ βια, déră astăḑĭ, după esperiențe de aprópe trei anĭ, nu póte sĕ nu-șĭ exprime intima sa convicțiune, că prin acea mĕsură, contrară caracterului românescŭ alŭ gimnasiului, contrară didacticei și dreptății, nu numai că nu s'a facilitatŭ învĕțarea limbei maghiare, ci mai vêrtosŭ s'a îngreunatŭ, și pe lângă acésta s'a împedecatŭ fórte sensibilŭ progresulŭ doritŭ în studiile respective." — Urméză apoi argumentațiunea minuțiósă, concludêndŭ în contra întroducerei filosofiei în limba maghiară.

Dintre argumente citezŭ numai următórele:

„...Metodulŭ de a propune elevilorŭ într'o limbă, pe care ei nu o înțelegŭ, este condamnatŭ de pedagogĭ, și de toțĭ ómenii progresului", ...écă memorabila sentință a unui archiereu românesc despre scólele grecescĭ de odinióră, în care ḑice: „se învéță cu întunecare dela cele nesciute la cele nesciute, cu numirĭ și cu canóne și cu mulțime de cuvinte însărcinândŭ mintea învĕțăceilorŭ și poruncindŭ sĕ le învețe de rostŭ ca papagalii nimica cu totulŭ sciindŭ, séu înțelegêndŭ din cele ce învéță, — „chiar așa stămŭ noi cu istoria și geografia...."

„Afară de acéstă anomaliă... s'a mai întrodusŭ la noi și acelŭ metodŭ irațiunalŭ, că studiulŭ limbei maghiare. din a treia clasă începêndŭ, se propune în limba maghiară din manuale maghiare, și direcțiunea superióră, care sprijinesce acestŭ metodŭ nenaturalŭ, nu. pregetă a ne imputa, că nu se face progresulŭ așteptatŭ în limba maghiară. Asupra acestui metodŭ se póte aplica numai „mutato nomine" aceea ce ḑice gramaticulŭ Sciopius la Gesner despre învĕțarea limbei latine în scólele latinescĭ de odinióră: „Est et aliud quiddam, cuius nomine stultitiae palma recentioribus debetur, quod pueros gramaticae precepta prius discere postulant, quam illi linquam latinam, qua praecepta traduntur, intelligunt, quod quidem haud scio, quid magis absurdum et abhorrens cogitari possit."

Acestea le citaiu, ca sĕ arătŭ, că nĕcum sĕ fi făcutŭ nu sciu ce oferte pentru limba maghiară ca limbă de propunere, ci împreună cu colegii mei m'am luptatŭ în contra întroducerei aceleia cu tóte mijlócele, câte ni-au statŭ la disposițiune.

Pentru întroducerea metodului biciuitŭ mai susŭ cu privire la învĕțarea limbei maghiare din manuale maghiare, mi-s'a făcutŭ directŭ imputare, la ce am rĕspunsŭ pe scurtŭ în consistoriulŭ plenarŭ, că „în aceea atâta-mĭ este vina, că am fostŭ și eu profesorŭ în anulŭ 1869 numai după doi anĭ de servițiu.— Se vede, că din acésta s'a făuritŭ armă în contra mea după sofisma: „quia cum hoc, ergo propter hoc." Eu n'am aprobatŭ nicĭ-odată acea eróre pedagogică, imitată și altŭ-undeva, nesmintitŭ, că nu de bună-voiă. Noi în Beiușŭ nu ne-amŭ pututŭ ascunde dinaintea necesității de a învĕța limba maghiară câtŭ se póte de bine, ce pretindeau chiar părinții elevilorŭ și alte rațiunĭ, care n'am sĕ le înșirŭ aci. Décă n'am nimeritŭ metodulŭ celŭ mai bunŭ, e o slăbiciune omenéscă nu numai a mea, ci și a celorlalțĭ, câțĭ amŭ servitŭ la gimnasiu în anii aceia, și décă nu ni-s'a concesŭ modificarea acelui metodŭ, érășĭ nu e vina mea, séu a colegilorŭ mei. Chiar în protocolulŭ citatŭ înaintatŭ la V. Ordinariatŭ prin fostulŭ directorŭ Petru Mihuțŭ, s'a făcutŭ o propunere mijlocitóre. Unulŭ dintre vênătorii după numele scriitorilorŭ presupușĭ, a fostŭ membru în guvernulŭ diecesanŭ și fórte aprópe de episcopŭ, de ce nu a încercatŭ a corege erórea pedagogică a celorŭ dela Beiușŭ?

Celorŭ ce le place a arunca vina pentru limba maghiară asupra fostului directorŭ Teodorŭ Kövari și asupra mea, le reflectezŭ de-ocamdată, că prin articululŭ de lege XXX din 1883 se părea dată ocasiunea a face baremĭ încercarea de a limita limba maghiară în cadrulŭ legei la aparință favorabile, déră directorulŭ gimnasiului Petru Mihuțŭ, nesmintitŭ consultândŭ factorĭ mai decidĕtorĭ, n'a cutezatŭ sĕ-șĭ bage mâna în vespariu. Atuncĭ corpulŭ profesoralŭ a încercatŭ a mări numĕrulŭ órelorŭ pentru limba română cu câte una în clasa I și II, și numai după multe representațiunĭ a scăpatŭ óra proiectată pentru clasa I, éră cealaltă în mijloculŭ anului scolasticŭ a trebuitŭ sĕ se adaugă érășĭ pentru limba maghiară. Atuncĭ, încâtŭ sciu eu, s'a întêmplatŭ prima-dată, că s'a făcutŭ oficiosŭ obiecțiunea, „că literile fundaționale nu declară limba română ca limbă de propunere a institutului" (vedĭ relațiunea directorală în programulŭ anului scol. 1883/84.)

**) Representațiunea memorată se află în archivulŭ gimnasialŭ și trebue sĕ fiă și în celŭ diecesanŭ, numai sĕ o fi căutatŭ cei ce se provócă într'una la împrejurărĭ favorabile.

Așĭ mai avé multe de ḑisŭ, așĭ puté reflecta și la apostrofările necrestinescĭ din raportulŭ citatŭ, m'așĭ puté provoca la marturĭ clasicĭ, făcêndŭ vr'o câteva spicuirĭ prin ḑiarele maghiare, déră ca sĕ nu lungescŭ acum discusiunea, încheiu cu cuvintele sântului Augustinŭ, citate după d-lŭ Augustinŭ Lauran: „Crimen quippe falsum, quod est calumnia, reum non facit hominem, nisi apud judicem hominem. Ubi autem Deus iudex est, nullus falso crimine laeditur, quia non cui obiicitur, sed obiicienti potius imputatur". (Enarrat. în psalm. 118 concuo 27.)*)

Teodorŭ Roșiu.

Dândŭ locŭ acestei întêmpinărĭ, trebue sĕ rĕspundemŭ cu părere de rĕu, că nu putemŭ satisface rugărei, ce nĭ-o adreséză d-lŭ Teodorŭ Roșiu, ca sĕ arătămŭ fără reservă, décă amŭ primitŭ, séu nu vre-unŭ articulŭ séu vre-o corespondență dela d-sa în afacerea gimnasiului din Beiușiu, de órece deja în Nr. 151 alŭ foiei nóstre amŭ declaratŭ cu privire la suspițiunile, ce s'au pornitŭ în contra unora și altora, următórele:

Fiindŭ-că vedemŭ, că s'a pornitŭ o gónă în contra presupușilorŭ autorĭ ai articulilorŭ și corespondențelorŭ apărute în „Gazetă" în causa gimnasiului din Beiușiu, trebue sĕ declarămŭ, că noi considerămŭ aceste suspițiunărĭ órbe și pătimașe ca unŭ atentatŭ asupra consciinței și asupra libertății liberei manifestațiunĭ a opiniunei în pressă. De aceea *nu noi vomŭ fi, carĭ sĕ le dămŭ nutrementŭ, luândŭ aci pe unulŭ, aci pe altulŭ în scutŭ în contra lorŭ.*"

Ceheiu, la 26 Iuliu 1890.

Onorată Redacțiune!

In n-rulŭ 153 alŭ prețuitei „Gazete a Transilvaniei" referintele „Revistei politice" aduce *neadevĕrurĭ* în cele ce atingŭ modesta-mĭ persónă.

Pentru-că 1. Cu Magn. D. Canonicŭ Lauran nu am altă nemoteniă decâtŭ a) în Christosŭ; b) în spiritŭ și idei (décă aceste potŭ fi demne de ale lui) și c) în sânge ca Românŭ. Séu póte atributulŭ de „neamŭ" datŭ mie prin referentulŭ era sĕ fiă ironiă? Și așa numai mândru potŭ sĕ fiu cu acéstă nemoteniă.

2. Pentru-că: nu *„pe preoții adunațĭ în conferință"* i-am declaratŭ *„de contrarĭ ai Episcopului"*, ci numai pe *„unŭ preotŭ;"* asta o și susținŭ. Și décă acelŭ *„unŭ preotŭ"* s'ar demasca — în treburĭ bune — póte mi-așĭ da de vorbe cu domnia lui.

Că la declararea-mĭ dréptă și firmă *„preoții din conferință au rĕspunsŭ, votândŭ încredere și alipire Episcopului desarmându-mĕ"*, gratulezŭ veneratilorŭ frațĭ! Și pe mine m'au desarmatŭ, spre marea-mĭ bucuriă; dér cu totului și de tótă puterea cuvêntului pe acelŭ *„unŭ preotŭ"*, alŭ căruia articlu din nr. 127 alŭ „Gazetei", prin acordulŭ celorŭ 73—80 preoțĭ diecesanĭ, se nulifică.**)

Și asta nu e meritulŭ lui séu alŭ meu, ci alŭ celui mai veneratŭ Praesulŭ.

Când vĕ rogŭ onorată Redacțiune a da publicului aceste ordurĭ, — contândŭ la imparțialitatea promisă — sum:

cu distinsă venerațiune:

Georgiu Sfurlea,
preotulŭ de Ceheiu.

*) Onoratele redacțiunĭ, carĭ au publicatŭ raportulŭ de sub întrebare, suntŭ rugate cu totŭ respectulŭ sĕ binevoiéscă a publica acéstă întêmpinare, și décă pentru scurțimea timpului nu le voiu puté-o trimite directŭ.

Idem. —

**) Amŭ datŭ locŭ și acestei întêmpinărĭ, pentru că suntemŭ și trebue sĕ fimŭ cu totulŭ imparțialĭ într'o cestiune atâtŭ de momentósă ca cea de față. Dér sĕ ne ierte părintele Sfurlea sĕ-i spunemŭ, că este în cea mai mare rĕtăcire, décă crede, că încrederea și alipirea esprimată de către părinții din consistoriu față cu Episcopulŭ, „nulifică" séu nimicesce cele scrise de „unŭ preotŭ" în nr. 127 alŭ „Gazetei". Increderea manifestată privesce faptele și intențiunile cele bune ale Episcopului acésta însĕ nu eschide, ca cei ce 'i-au votatŭ încredere sĕ dorescă fierbinte, ca nu cumva Episcopulŭ, ascultândŭ de șoptele unorŭ sfetnicĭ ai sĕi, carĭ nu suntŭ pĕtrunșĭ de însemnătatea causei, sĕ se înduplece a denega clerului și poporului sĕu rugarea de a conchiăma sinodulŭ. Și acésta dorință, astăḑĭ generală, a esprimat'o și „preotulŭ" din nr. 127 alŭ „Gazetei". *Red.*

Programulŭ săsescŭ în lumină Bausznern-iană.

Deputatulŭ guvernamentalŭ sasŭ Guido *Bausznern* a adresatŭ o scrisóre către alegĕtorii sĕi, în care cerêndu'șĭ scuse, pentru-că nu póte sĕ se presenteze în persónă înaintea lorŭ din cause sanitare, ḑice, privitorŭ la programulŭ săsescŭ, că a fostŭ o luptă grea și amară aceea, pe care atâta timpŭ a trebuitŭ s'o pórte elŭ în contra politicei săsescĭ esclusiviste de partidă. Cu bucuriă decĭ a salutatŭ ḑiua, în care în cele din urmă între diferitele vederĭ contrare a pășitŭ la mijlocŭ înțelegerea stabilită la adunarea din Sibiiu dela 17 Iunie n. Bausznern ḑice, că tot-déuna a stăruitŭ ca alegĕtorii sĕ se alăture la unŭ anumitŭ programŭ politicŭ, ér programulŭ acesta, generalŭ, cuprinde în sine cele patru puncte: nedisolubilitatea monarchiei și în deosebĭ a țĕrilorŭ corónei St. Ștefanŭ; nevătĕmarea pactului dela 1867; recunóscerea ideii de statŭ maghiarŭ; recunóscerea limbei maghiare ca limbă îndreptățită de statŭ și întrarea în numĕrŭ câtŭ se póte mai mare a tinerilorŭ sașĭ în serviciulŭ statului pe tóte terenele.

Continuândŭ, Bausznern reflectéză la acele puncte ale programului, în care se ḑice, că deputații cu învoirea alegĕtorilorŭ sĕi au voiă sĕ între în orĭ care partidă, afară de partida independenților și dela 48. care țintesce ruperea unimei personale și a Ungariei de către Austria. Acestŭ punctŭ alŭ programului a formatŭ obiectŭ de înfocată discusiune în conferințele, ce-au precedatŭ adunărei generale, până ce s'a hotărîtŭ, că lucrulŭ acesta se lase la libera alegere a alegĕtorilorŭ. Privitorŭ la punctulŭ acesta Bausznern ḑice, că elŭ nu corĕspunde pe deplinŭ convicțiunilorŭ sale, pentru-că părerea lui este, *că orĭ și care alegĕtor sas și deputat sas, fără de escepțiune, trebue sĕ se alăture la partida guvernamentală;* cu tóte acestea, ḑice elŭ, într'unŭ statŭ constituționalŭ nu poțĭ silui convingerea nimĕrui, decĭ trebue lăsatŭ la libera alegere a fiă-căruia, la care partidă sĕ se alăture.

Bausznern speră, că cu simpatia, cu care a întêmpinatŭ întrégа opiniune publică din Ungaria noulŭ programŭ săsescŭ, va întêmpina și guvernulŭ împlinirea dorințelorŭ lui; apoi ḑice, că acei alegĕtorĭ și deputațĭ sașĭ, carĭ suntŭ încă aḑĭ în tabĕra oposiției, în interesulŭ bine priceputŭ alŭ poporului lorŭ vorŭ trebui sĕ se alăture mai târḑiu la partida guvernamentală. Elŭ apoi îșĭ esprimă bucuria, că la viitórele alegerĭ nu se va ivi mai multŭ netoleranța, care a produsŭ atâta amărăciune și ură între Sașii din Ardealŭ și care chiar și pe dênsulŭ l'a adusŭ în posițiă de-a purta mereu unŭ rĕsboiu desperatŭ cu concetățenii sĕi.

Bausznern apoi sfîrșesce cu dorința, ca pacea și frățietatea făcută la Sibiiu sĕ fiă vecĭnică pentru Sașii ardelenĭ, sĕ fiă una în credința față cu statulŭ maghiarŭ, de a cărui sórte e legată sórtea poporului săsescŭ.

Inscĭințare.

Despărțĕmêntulŭ alŭ XVIII-lea (alŭ Turdei), alŭ „Asociatiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului românŭ" îșĭ va ținé adunarea generală anuală în 10 Augustŭ st. n. a. c. la 3 óre p. m. în M.-Ludoșŭ. La care adunare prin acésta suntŭ invitațĭ cu totŭ respectulŭ atâtŭ membrii Asociațiunei, câtŭ și cei interesațĭ de cultura poporului românŭ.

Turda, 27 Iuliu st. n. 1890.

Comitetulŭ despărțĕmêntului.

---

fido încredŭ, *quisquis* fiă-care, etc.

9) Că se póte ḑice pe românesce *apă frigurósă*.

10) Că este unŭ adevĕrŭ istoricŭ acéstă propozițiune *terra nostra nunquam provincia romana fuit.*

11) Că este însuflătorŭ de patriotismŭ acestŭ aforismŭ: *Ubi bene, ibi patria.*

12) Că în complexulŭ *post Christum natum*, acestŭ *natum* e substantivŭ de declinarea IV.

Aci terminŭ, *nu cu stihurĭ eșite din gura altuia*, acéstă discuțiune, care, décă s'ar fi urmatŭ asupra unorŭ cestiunĭ așa de elementare și fixate de sciință între profesorĭ în vr'o țéră din Europa Occidentală, unŭ hohotŭ de rîsŭ s'ar fi ridicatŭ în clasele culte ale societății și cel-ce ar fi susținutŭ în ruptulŭ capului și cu mijlóce așa de cotite eresiile arătate mai susŭ, s'ar fi expusŭ disprețului și ridiculului tuturorŭ. La noi însĕ cel-ce a provocatŭ o discuțiune de o asemenea natură și care este și va rĕmânea încă multŭ timpŭ nedumeritŭ asupra cestiunilorŭ tratate în aceste colóne, se consideră demnŭ de a ocupa o catedră de filologiă la cea mai înaltă instituțiune de cultură din țéră.

N. Barbu.

NB. Reproducemŭ aprețiarea ce o face „România" criticei d-lui N. Barbu asupra gramaticei din vorbă:

D. L. Șăineanu, suplinitorŭ alŭ mai multorŭ catedre de diferite categorii în Bucurescĭ, a scosŭ de sub tiparŭ o gramatică a limbei latine pentru scolarii începĕtorĭ. „Constituționalulŭ" a publicatŭ în două ḑile unŭ articolŭ alŭ d-lui Nicolae Barbu, profesorŭ de limba latină și elenă la liceulŭ St. Sava, în care face nisce aprețiărĭ fórte aspre asupra acestei lucrărĭ didactice, arătândŭ, că este încărcată de o sumă de erorĭ grave, carĭ probéză, că autorulŭ are cunoscințe fórte mărginite și greșite asupra regulelorŭ gramaticei latine.

Nu avemŭ la îndemână opera d-lui Șăineanu, ca sĕ putemŭ controla cele ce înaintéză d. N. Barbu. Insĕ autoritatea d-lui Barbu în acéstă materiă nu ne permite a ne îndoi. De aceea credemŭ, că ar fi bine, ca ministerulŭ sĕ céră mai multă atențiune dela cei carĭ cercetéză cărțile ce se aprobă, pentru că nimicŭ nu póte fi mai periculosŭ decâtŭ întroducerea de cărțĭ eronate în scolĭ. Și ne pare bine că tocmai „Constituționalulŭ" a datŭ ospitalitate rêndurilorŭ d-lui Barbu, mărturisindŭ óre-cum, că la ministerulŭ instrucțiunei se dă aprobare la cărțĭ fără a se cerceta. De aceea ceremŭ sĕ înceteze odată cu aprobarea cărțilorŭ favoriților, căcĭ din pricina acésta avemŭ atâtea cărțĭ *stupide* în literatura didactică.

Editorŭ și redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.

Cursulŭ pieţeĭ Braşovŭ

din 31 Iuliu st. n. 1890.

Banonote românescĭ	Cump.	9.19	Vênd.	9.21
Argintŭ românescŭ -	„	9.15	„	9.18
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.19	„	9.21
Lire turcescĭ - - -	„	10.45	„	10.50
Imperialĭ - - - -	„	9.43	„	9.48
Galbinĭ .	„	5.43	„	5.48
Scris. fonc. „Albina" 6%	„	101.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	99.50	„	—.—
Ruble rusescĭ - - -	„	135. -	„	136.—
Mărcĭ germane - -	„	—.—	„	—.—

Discontulŭ 6- 8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa de Viena

din 30 Iuliu st. n. 1890.

Renta de aurŭ 4% - - - - - -	101.95
Renta de hârtiă 5% - - - - - -	92.80
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare - aurŭ - - - - - - - - - -	115.75
dto argintŭ - - - - - -	97.80
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	111.75
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	89 20
Bonurĭ croato-slavone - - - - -	104.25
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ unguresců - - - - - - - -	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ unguresců	139.60
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului - -	127.80
Renta de hârtiă austriacă - - - -	88.45
Renta de argintŭ austriacă - - - -	89.55
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	108 70
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	140.50
Acţiunile băncei austro-ungare - -	982.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	351.75
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	306.25
Galbenĭ impĕrătescĭ - - - - - - -	5.47
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - -	9.21
Mărcĭ 100 imp. germane - - - -	56.72½
Londra 10 Livres sterlinge - - - -	116.—

Sosirea şi plecarea trenurilorŭ în Braşovŭ.

I. Plecarea trenurilorŭ:

1. Dela Braşovŭ la Pesta

Trenulŭ de persóne: 10 óre 32 minute séra.
Trenulŭ acceleratŭ: 2 óre 43 minute după amédĭ.
Trenulŭ omnibus: 4 óre diminéţa.

2. Dela Braşovŭ la Bucurescĭ:

Trenulŭ de persóne: 5 óre 30 minute diminéţa.
Trenulŭ acceleratŭ: 2 óre 33 minute după amédĭ.
Trenŭ de mărfurĭ cu vagóne de persóne: 12 óre 23 min. după amédĭ.

II. Sosirea trenurilorŭ:

1. Dela Pesta la Braşovŭ:

Trenulŭ de persóne: 5 óre 20 minute diminéţa.
Trenulŭ acceleratŭ: 2 óre 23 minute după amédĭ.
Trenulŭ omnibus: 10 óre 31 minute séra.

2. Dela Bucurecĭ la Braşovŭ:

Trenulŭ acceleratŭ: 2 óre 13 minute după amédĭ.
Trenulŭ de persóne: 10 óre 17 minute séra.
Trenulŭ de mărfurĭ cu vagóne de persóne: 4 óre 20 min. după amédĭ.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Iunie 1890.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ acceleratŭ	Tren de persóne	Tren de persóne
Viena	3.25	8.—	10.50	
Budapesta	9.25	2.—	7.35	6.10
Szolnok	11.29	4.05	11.07	9.28
P. Ladány	1.07	5.46	1.20	11.58
Oradea-mare	2.24	7.01	3.02	1.51
	2.32	7.11	3.09	2.06
Mezö-Telegd	3.02	7.41	3.48	2.46
Rév	3.33	8.16	4.31	3.40
Bratca			4.54	4.03
Bucia			5.14	4.25
Ciucia	4.26	9.05	5.40	4.51
Huiedin	4.58	9.35	6.22	5.32
Stana			6.38	5.49
Aghiriş			6.59	6.11
Ghirbeu			7.11	6.28
Nădĕşel	5.49	Trenŭ de pers	7.24	6.44
Cluşiu	6.02	10.35	7.39	7.04
	6.12	11.02	7.54	8.30
Apahida	6.27	11 23	8.11	8.55
Ghiriş	7.31	12.42	9.18	10.31
Cucerdea	7.55	1.18	9.49	11.19
Uióra		1.25	9 56	11.27
Vinţulŭ de susŭ		1.33	10.02	11.35
Aiud	8.21	1.55	10.22	12.02
Teluşŭ	8.37	2.14	10.39	12.26
	8.42	2.24	10.57	1.18
Crăciunelŭ		2.49	11.20	1.54
Blaşiu	9.14	3.02	11.36	2.11
Micăsasa		3.33	12.04	2.49
Copşa mică	9.49	3.48	12.23	3.23
Mediaşŭ	10.07		12.39	3.46
Elisabetopole	10.30		1.08	4.27
Sighişóra	11.06		1.50	5.39
Haşfalĕu	11.22		2.06	6.03
Homorodŭ	12.37		3.20	7.51
Augustinŭ			3.56	8.36
Apaţa	1.26		4.19	9.10
Feldióra	1.47		4.44	9.44
Braşovŭ	2.23		5.20	10.31
	2.33		5.30	
Timişŭ	3.15		6.14	11.23
Predealŭ	3.47		6.45	12.08
Bucuresci	9.30		11 36	

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ acceleratŭ	Trenu de pers.	Trenŭ acceleratŭ	Tren de persóne
Bucuresci	7.55			4.45
Predealŭ	1.08		4.10	9.12
Timişŭ	1.37		4.50	9.41
Braşovŭ	2.13		5.50	10.17
	2.43	4.—		10.32
Feldióra	3.12	4.44		11.04
Apaţa	3.32	5.20		11.30
Augustinŭ	3.47	5.47		11.51
Homorodŭ	4 20	6.35		12.27
Haşfalĕu	5.25	8.12		1.35
Sighişóra	5.45	8.47		1.59
Elisabetopole	6.12	9.29		2.32
Mediaşŭ	6.33	10.10		2.59
Copşa mică	6.46	10.32		3.13
	6.48	10.42	11.47	3.18
Micăsasa		11.01	12.04	3.33
Blaşiu	7.22	11.37	12.32	4.03
Crăciunelŭ		11.52	12.44	4.14
Teluşŭ	7.51	12.23	1.06	4.36
	7 58	1.23	1.30	5.06
Aiudŭ	8.15	1.50	1.54	5.24
Vinţulŭ de susŭ		2.20	2.16	5.45
Uióra		2.28	2.23	5.51
Cucerdea	8 45	2.46	2.39	6.08
Ghirişŭ	9.16	3.33	3.15	6.42
Apahida		5.—	4 32	7.52
Cluşiu	10.36	5.28	4.53	8.10
	10.48	6.05	5.30	8.30
Nădăşelŭ		6.26	5.48	8.50
Ghîrbău		6.42		9.05
Aghireşŭ		6.58	6.11	9.19
Stana		7.24		9.43
B. Huiedin	12.01	7.47	6.43	10.02
Ciucia	12.31	8.27	7.12	10.41
Bucia		8.49		10.56
Bratca		9.08		11.13
Rév	1.10	9.28	7.51	11.32
Mezö-Telegd	1.36	10.04	8.17	12.07
Oradea-mare	2.01	10.41	8.42	12.41
	2.08	11.06	8.47	1.09
P. Ladány	3.31	1.19	10.09	3.03
Szolnok	5 11	3.31	11.51	5.10
Budapesta	7.15	6.35	1.55	8.15
	8.40	6.50	2.25	10.40
Viena	1.40	3.—	7.20	6.05

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenŭ acceleratŭ.	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena	8.—	10.50	3.25
Budapesta	2.—	8.15	9.40
Szolnok	4.20	11.18	1.02
Aradŭ	8.10	3.50	5.27
	Trenŭ omnibus 2.20	4.10	5.50
Glogovaţŭ	2.34	4.22	6.02
Gyorok	3.05	4.46	6.23
Paulişŭ	3.23	4.58	6.34
Radna-Lipova	3.39	5.16	6.52
Conop		5.38	7.17
Bĕrzava		5.53	7.33
Soborşinŭ		6.15	8.20
Zamŭ		6.58	8.49
Gurasad.		7.22	9.16
Ilia		7.38	9.32
Branicica		7.54	9.51
Deva		8.14	10.18
Simeria (Piski)		8.43	10.44
Orăştia		9.12	11.14
Şibotŭ		9.34	11.39
Vinţulŭ de josŭ		9.56	12.05
Alba-Iulia		10.17	12.26
Teiuşŭ		10.44	12.58

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ acceleratŭ.	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Teiuşŭ		12.59	4.51
Alba-Iulia		1.39	5.27
Vinţulŭ de josŭ		1.56	5.44
Şibotŭ		2.23	6.06
Orăştia		2.49	6.28
Simeria (Piski)		3.37	7.10
Deva		3.53	7.26
Branicica		4.18	7.48
Ilia		4.43	8.10
Gurasada		4.53	8.21
Zamŭ		5.21	8 48
Soborşinŭ		5.56	9.17
Bĕrzava		6.46	9.54
Conopŭ		7.02	10.09
Radna-Lipova	Trenŭ omnibus 5.49	7.36	10.38
Paulişu	6.06	7.50	10.51
Gyorok	6.24	8.03	11.03
Glogovaţ	6.53	8.26	11.27
Aradŭ	7.06	8.38	11.38
	7.45	9.05	12.10
Szolnok	11.51	2.25	4.47
Budapesta	1.55	5 50	7.45
Viena	7.20	1.40	6.05

Copşa-mică—Sibiiu

	Tr. de p.	T. d. p.	Tr. om
Copşa-mică	4.05	10.47	7.10
Şeica mare	4.35	11.17	7.43
Lómneşŭ	5.16	11.58	8.27
Ocna	5.47	12 29	8.59
Sibiiu	6.10	12.52	9.23

Sibiiu-Copşa-mică

	Tr. omn.	Tr. de p.	Tr. de p.
Sibiiu	7.35	4.34	9.50
Ocna	8.02	4.58	10.14
Lómneşŭ	8.30	5.25	10.40
Şeica mare	9.05	5.55	11.10
Copşa-mică	9.34	6.20	11.35

Cucerdea-Oşorheiu Reghinulŭ săsescŭ

	Tr. de p.	Tr. de p.	Tr. omn.
Cucerdea	2.55	8.20	2.56
Cheţa	3.25	8.50	3.29
Ludoşŭ	3.46	9.11	4.06
M.-Bogata	3.56	9.20	4.15
Iernutŭ	4.33	9.57	4.54
Sânpaulŭ	4.48	10.12	5.10
Miraşteu	5.11	10.35	5.34
Oşorheiu	5.30	10.54	5.35
	5.50	4.58	
Reghinul-săs.	7.25	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oşorheiu-Cucerdea

	Tr. omn.	Tr. de p.	Tr. de p.
Reghinul-săs.		8.25	8.—
Oşorheiu		10.—	9.49
	7.24	5.54	10.20
Miraşteu	7.44	6.14	10.39
Sânpaulŭ	8.07	6.37	11.02
Iernutŭ	8.29	6.58	11.23
M. Bogata	9.02	7.28	11.53
Ludoşŭ	9.35	7.41	12.06
Cheţa	9.51	7.57	12.22
Cucerdea	10.23	8.25	12.50

Simeria (Piski)-Petroşeni

	T. d. p.	T. omn.	T. omn.
Simeria	7.17	11.28	3.50
Streiu	7.54	12.12	4.32
Haţegŭ	8.45	1.08	5.20
Pui	9.39	2.03	6.15
Crivadia	10.37	2.51	7.03
Baniţa	11.26	3.30	7.43
Petroşeni	12.—	4.02	8.15

Petroşeni-Simeria (Piski)

	T. omn.	T. omn.	T. omn.
Petroşeni	6.05	10.42	4.03
Baniţa	6.45	11.23	4.49
Crivadia	7.26	11.57	5.24
Pui	8.07	12.33	6.04
Haţegŭ	8.51	1.19	6.43
Streiu	9.41	2.09	7.28
Simeria	10.20	2.47	8.—

Aradŭ—Timişóra

	T. omn.	T. omn.
Aradŭ	6.18	4.18
Aradulŭ nou	6.40	4.40
Németh-Ságh	7.05	5.05
Vinga	7.33	5.33
Orczifalva	7.56	5.50
Merczifalva	8.14	6.06
Timişóra	9.04	6.50

Timişóra—Aradŭ

	T. omn.	T. omn.
Timişóra	6.30	1.10
Merczifalva	7.23	1.59
Orczifalva	7.49	2.19
Vinga	8.16	2.46
Németh-Ságh	8.37	3.03
Aradulŭ nou	9.09	3.41
Aradŭ	9.25	3.55

Simeria (Piski)-Uniedóra

	Tr. omn.
Simeria (Piski)	4.—
Cerna	4.21
Uniedóra	4.50

Ghirişŭ—Turda

Ghirişŭ	7.40	10.50	3.56	9.30
Turda	8.—	11.10	4.10	9.50

Turda—Ghirişŭ

Turda	6.05	9.40	2.40	8.20
Ghirişŭ	6.25	10.—	3.—	8.40

Uniedóra-Simeria (Piski).

Uniedóra	9.25
Cerna	9.51
Simeria	10.10

Murĕşŭ-Ludoşŭ-Bistriţa

	T. omn.
Murĕşŭ-Ludoşŭ	4.—
Ţagŭ-Budatelecŭ	6 48
Bistriţa	9.59

Bistriţa-Murĕşŭ-Ludoşŭ

	T. omn.
Bistriţa	1.16
Ţagŭ-Budatelecŭ	4.50
Murĕşŭ-Ludoşŭ	7.21

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	5.—	11.25
Odorheiu	7.49	1.50

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	8.40	2.45
Sighişóra	10.52	5.28

Nota: Numeriĭ încuadraţĭ cu liniĭ gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREŞIANU Braşov.